

Enstitüsü	:	Fen Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı	:	Mühendislik ve Mimarlık
Programı	:	Mimarlık Tarihi ve Restorasyon
Tez Danışmanı	:	Yrd. Doç. Dr. Ege ULUCA TÜMER
Tez Türü ve Tarihi	:	Yüksek Lisans – Ağustos 2011

ÖZET

ŞEHZADEBAŞI ÇEVRESİNİN KENTSEL GELİŞİMİ VE ALAN İÇİN KORUMA ÖNERİSİ

Ömer Furkan ÇEVİK

İstanbul kurulduğu dönemden günümüze kadar, coğrafi ve stratejik özellikleri sebebiyle önemini ve değerini korumuştur. Kentin, uzun yıllar boyunca sınırları içerisinde kaldığı Tarihi Yarımada ise, 19. Yüzyıla kadar idari işlevlerin ve buna bağlı sosyal hayatın yoğunlaştığı bölge olarak, birçok farklı tarihi ve kültürel değeri bir arada barındırmaktadır. Kültür varlıklarının büyük yoğunlukta olduğu bu alanda bulunan, tarihsel çevre değerlerinin korunarak gelecek kuşaklara aktarılması, İstanbul'un öncelikli konuları arasındadır.

Çalışma alanı olarak seçilen ve Tarihi Yarımada'nın merkezinde yer alan Şehzadebaşı Bölgesi, Cumhuriyet Dönemi'nin çeşitli dönemlerinde önemli kentsel değişimlerden etkilenmiştir ve bugün de, bir kentsel dönüşümün içindedir. Bizans Dönemi'nde yapılan ve günümüzde Bozdoğan Kemerleri olarak adlandırılan Valens Su Kemerleri, 9-10. Yüzyıla tarihlenen bir Bizans Kilisesi olan Kalenderhane Camii, 16. yüzyılda Mimar Sinan'ın önemli külliyelerinden Şehzade Mehmet Külliyesi ve 18. Yüzyıla ait Damat İbrahim Paşa Külliyesi gibi önemli anıtların bulunduğu bölge, günümüz şartlarında da topografik, ekonomik ve sosyal yönlerden önemli bir alandır. Gerek 20. Yüzyıl

ortalarında yapımı gerçekleştirilen yollar, gerek alanın sınırlarına 20. Yüzyılda eklenen, bölgenin ölçeğini değiştiren Belediye, Vezneciler Yurdu ve İstanbul Üniversitesi binaları, bölgeyi, kentten kopararak yalnızlaştırmış ve daha önce burada bulunan konut işlevini zayıflatmıştır. Günümüz koşullarında, bölgede yer alan geleneksel konutlar ve camiler dışındaki külliye yapıları uygunsuz kullanım sorunlarıyla karşı karşıyadır. şehzadebaşı Bölgesi'nin günümüzdeki fiziksel koşullara ulaşma sürecinde geçirdiği aşamaların irdelenmesi ve alanın çevre niteliklerinin iyileştirilmesi için öneriler geliştirilmesi, bu tezin amacını oluşturmuştur.

Bu amaçla, bölgenin mevcut fiziki, sosyal ve ekonomik yapısını ortaya koymak için şehzadebaşı Bölgesi'nde yapılan gözlemler, analizler, sosyal anket çalışmalarının verilerinden yararlanılmıştır.

Direklerarası, özellikle Osmanlı Devleti'nin son yüzyılında, kentin kültür ve eğlence hayatına önemli katkılarda bulunmuştur. Dini yapı ile eğlence işlevinin yan yana bulunması, bölgeye bu dönem içerisinde çok farklı bir karakter kazandırmıştır. Direklerarası'nın da önemli bir yer tuttuğu bu inceleme ve araştırma çalışmalarının sonucu, şehzadebaşı Bölgesi'nin mimari değerleri, sorunları, potansiyelleri ortaya konulmuş ve bunlara bağlı koruma önerileri geliştirilmiştir.

University : **Istanbul Kültür University**
Institute : **Institute of Sciences**
Department : **Architecture**
Literature Programme : **Restoration**
Literature Supervisor : **Yrd. Doç. Dr. Ege ULUCA TÜMER**
Degree Awarded and Date : **MA – August 2011**

ABSTRACT

URBAN DEVELOPMENT OF SEHZADEBASI AND ITS ENVIRONMENT AND A CONSERVATION PROPOSAL FOR THE AREA

Ömer Furkan ÇEVİK

İstanbul preserved its importance and value from the day it was built until today due to its strategic properties and geopolitical status. Historical peninsula, where the city was settled within for centuries, combines many different historical values together as a result of being the administrative center, surrounded by social functions until 19th century. Conserving the historic site values of Historical Peninsula the region with the majority of cultural assets, and carrying them to future generations is one of the primary issues.

Sehzadebasi Region which was selected as the study area is located in the center of the Historical Peninsula and was subjected to significant changes due to the various planning practices in Istanbul in the Republican period and currently a part of urban transformation works. Important monuments such as, Valens Aqueduct which is presently named as Bozdogan Arch from Byzantine Period, Kalenderhane Mosque originally a Byzantine Church from 9-10th centuries, Damat Ibrahim Pasa Complex from

18th century and one of the Sinan's most important complexes Sehzadebasi Complex are located in this region.

The area where topographical, economic and social importance remains is separated from the rest of the city in 20th century by wide roads and buildings exceeding the scale of the existing urban pattern like Vezneciler Dormitory, City Hall and University buildings. Both the residential buildings and civil buildings of historic building complexes suffer from inappropriate usage. The aim of thesis is to search and review the region's stages of change until today and to develop rehabilitation for improving the environmental qualities of the area.

For this aim, inspections, analysis and social surveys were benefited for putting forth 'current' physical, social and economic structure.

Direklerarasi has made note worthy contributions to the city's cultural and entertainment life, especially in the last century of the Ottoman Empire. The region contains both religious and entertainment functions. For this reason, it has a very distinguished character, which was why it is selected as a place to be emphasized in this research. The architectural values, problems, potentials of Sehzadebasi were overviewed and used as data for developing proposals for the area.